

سایه صادق

در روشنی هدایت پژوهان

مانیا نیکویی

میلاد ریاضی پور

مهیاره طاهری

www.ketab.ir

سرشناسه: نیکویی، مانیا، ۱۳۵۹

عنوان و نام پدیدآور: سایه صادق در روشنی هدایت پژوهان / مانیا نیکویی، میلاد ریاضی پور، مهپاره طاهری

مشخصات نشر: تهران: نشر ژیل، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۳۳ ص. ۱۴/۵۰ ۲۱/۵۰ س م

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۳۰۲-۰-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: هدایت، صادق، ۱۲۸۱-۱۳۳۰ - نقد و تفسیر

Hidayat, Sadiq - Criticism and interpretation

شناسه افزوده: طاهری، مهپاره، ۱۳۶۹

شناسه افزوده: ریاضی پور، میلاد، ۱۳۵۹

رده بندی کنگره: PRI۳۰۸

رده بندی دیویی: ۸۴۳/۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۷۶۴۸۲۷۱

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

سایه صادق در روشنی هدایت پژوهان

مانیا نیکویی، میلاد ریاضی پور، مهپاره طاهری

طراح جلد: یوریک کرییم مسیحی

چاپ اول: ۱۴۰۰، تهران

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۳۰۲-۰-۸

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

حروفنگاری: ایران تایپیست

صفحه آرایی: کارگاه گرافیک نشر ژیل

چاپ و صحافی: پردیس دانش

قیمت: ۹۸ هزار تومان

zhillpublication@gmail.com

همه حقوق این کتاب برای نشر ژیل محفوظ است.

فهرست مطالب

۹	مقدمه.....
	بخش اول: از نیای هدایت تا سایه روشن کودکی
۱۳	صادق زندگی صادق در گفت و گو با جهانگیر هدایت.....
	بخش دوم: پاریس، ترز و رودی که گور نشد
۳۳	زندگی صادق در گفت و گو با جهانگیر هدایت.....
	بخش سوم: بازگشت به ایران، گرداب صورتکها و نیرنگستان
۴۹	زندگی صادق در گفت و گو با جهانگیر هدایت.....
	بخش چهارم: «شکرشکن شوند همه طوطیان هند»
۵۹	زندگی صادق در گفت و گو با جهانگیر هدایت.....
	بخش پنجم: بن بست
۶۹	زندگی صادق در گفت و گو با جهانگیر هدایت.....
	بخش ششم: رفتیم و دل شما را شکستیم
۷۹	زندگی صادق در گفت و گو با جهانگیر هدایت.....
	هدایت و جدال با ذهن اسطوره ساز ایرانی
۹۷	گفت و گو با دکتر محمد صنعتی.....

هدایتی که صادق است

گفت و گو یاد کتر عبدالرحمن نجل رحیم ۱۱۳

بوف کور، راوی و زن اثیری

گفت و گو با جواد اسحاقیان ۱۲۹

هدایت، آموزگار نویسندگان پس از خود

گفت و گو با نسیم خاکسار ۱۵۹

هدایت، تنها میان جمع

گفت و گو با فرهاد کشمیری ۱۷۱

بوف کور را همچون نوشتن باید خواند

گفت و گو با حسین رسول زاده ۱۸۸

صادق نقاش

حسام محمدی ۱۹۸

منابع و ماخذ

..... ۲۰۷

یادداشت ها

..... ۲۰۹

مقدمه

«سایه صادق در روشنی هدایت یث و هان» مطالعه‌ای است که در مدت سه سال و اندی توسط من و دوستانم مهیار طاهری و میلاد ریاضی پور صورت گرفته است و چه بسا اگر محنت کرونا نصیب روزگاران نمی شد این مصاحبه‌ها همچنان ادامه می یافت.

صادق هدایت برای اهل اندیشه ایران همواره محاور و کهنه بوده است. جدای از ادبیات و بوف کورش، منش و شخصیت او که به قول پروفسور جلال رحیم - ناساز با زمانه‌اش بوده - او را به تک ستاره‌ای که دیر و دور می سوزد بدل ساخته است.

آن چنان که، هنوز که هنوز است، روشنفکر ایرانی، راز همه تنهایی و دلزدگی اش در این سرای گل و بلبل در نوشته‌های اوست که می جوید. در تدوین این کتاب سعی بر آن شد هر آنچه مربوط به هدایت است اعم از کتاب، مجله، خاطره، مقاله و حتی نوشته‌های قدیمی صادق، که او در سال‌های ابتدای جوانی نوشته بود گردآوری و به بررسی آنها پرداخته شود. جمع آوری چنین مجموعه‌ای با توجه به اینکه از چاپ برخی از آثار بیش از هفتاد سال می گذشت و بازچاپی نیز بر آنها صورت نگرفته بود امری بود دشوار، وقت گیر و گاه پرهزینه. ش

پس از مطالعه و فیش برداری و حاشیه نویسی کتاب‌ها تصمیم بر آن شد، که آنچه در زندگی و آثار هدایت همچنان چالش برانگیز و مبهم است، را در قالب سرفصل‌هایی

تعریف کرده و برای آنکه کتاب از هر گونه یکسویه‌نگری بری باشد و پوشش دهنده تکرار آرا در زمینه شناخت و برداشت از هدایت باشد، کار را در شکل مصاحبه‌هایی (شفاهی - کتبی و گاه توأمان) با آنها که هدایت را می‌شناسند و دوست می‌دارند به پیش بریم.

این کتاب به سه بخش اصلی تقسیم می‌شود، نخست زندگی صادق که در صورتش جلسه مصاحبه با جهانگیر هدایت تنظیم نهایی یافت. جهانگیر هدایت را نه به واسطه وراثت خونی و اینکه از معدود افراد زنده روزگار ماست که حضور صادق را درک کرده، بلکه از این جهت برگزیدیم که ایشان نیم قرن و بیشتر است که بر چاپ و انتشار آثار صادق هدایت نظارت داشته‌اند و در دفتری به نام صادق هدایت، آرشیو نسبتاً جامعی از آنچه از عمیق‌ترین به‌جامانده‌ها مهیا کرده و در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌دهد. به جد می‌توانم ادعا کنم آنچه در خصوص زندگی شخصی صادق هدایت در این شش فصل تدوین یافته در عین ایجاز و پرهیز از اطاله کلام، کامل‌ترین تصویری است که با در نظر گرفتن وجوه مختلف زندگی شخصی هدایت ترسیم شده است. در تنظیم سؤالات این فصول سعی بر آن شد تا خوانندگان با نقطه نظرات متفاوت از افراد مختلفی آشنا شوند که به زندگی هدایت پرداخته‌اند، و در نهایت خود بتوانند به محک و معیاری جهت درست و نادرست آنچه در خصوص هدایت گفته شده است، دست یابند.

آثار هدایت و بالاخص بوف کورش سرشار از مفاهیم روان‌کاوانه است و به همین علت است که نوشته‌های صادق همواره محلی از تبادُل و گاه تضارب آرا میان علاقه‌مندان و دانشمندان این حوزه بوده و هست. به این منظور از جدی‌ترین حوزه‌ها در درک و دریافت هدایت را حوزه روان‌کاوی و مغزپژوهی می‌دانم که گروه ما این اقبال را داشت که از محضر دو دانشمند این حوزه بهره ببریم - دکتر محمد صنعتی و پروفیسور نجیل رحیم - خواننده از مطالعه این دو مصاحبه به دیدی دست می‌یابد فراتر از نوشته‌های کتاب‌هایی که در حوزه روان‌کاوی هدایت با نگاهی صرفاً فرویدی یا یونگی به بررسی

پرداخته و خواسته‌اند تا هر آنچه از هدایت و آثارش بر می‌آید را گاه به زور در یکی از این دو قالب حقه کنند.

بخش سوم کتاب به نقد و نقادی آثار هدایت می‌پردازد و از اساتیدی چون آقای اسحاقیان منتقد باسابقه و خوش فکر بهره برده‌ایم که صاحب تألیفات فراوانی در این امر است. آقای اسحاقیان آثار منتشر شده و منتشر نشده فراوانی در حوزه نقد نویسندگان ایرانی و غیرایرانی دارد. نقد ایشان به بوف کور به جد قابل تأمل و سرشار از تازگی است. در ادامه با آقایان نسیم خاکسار و فرهاد کشوری دو نویسنده نام آشنا و خوب ایرانی، افتخار همکاری داشتیم و سر آخر آقای حسین رسول‌زاده، بر ما منت نهادند و پاسخگوی سؤالات ما شدند.

از آنجا که تحلیل نقاشی‌های هنرمندی می‌تواند مجرای جهت درک روح و روان او باشد، ما این امر دشوار را به حسام محمدی سپردیم که نگاهی تیز و موشکافانه در تحلیل نقاشی دارند و تصویری عمیق از روان پیچیده و گاه مبهم صادق برای خوانندگان ترسیم نموده‌اند.

بر خود فرض می‌دانم از کامران پورصفر که زمان و دانش خود را سخاوتمندانه در اختیار ما قرار دادند، سپاسگزاری کنم. از رضا صدیقی که با در اختیار قرار دادن کتاب‌های کتابخانه شخصی‌شان ما را یاری نمودند، تشکر می‌کنم. از یوریک کریم مسیحی که سنگ بنای تدوین این کتاب جرقه‌ای بود که از صحبت‌های ایشان مشتعل شد و طراحی جلد‌شان نیز بر این کتاب، افتخاری است برای من و دوستانم.

دست آخر دست تک‌تک بزرگان و اندیشمندانی که در طی این مدت چه با تماس تلفنی و چه از طریق ایمیل و چه ملاقات حضوری راهنمایمان شدند را می‌فشاریم و منت دارشان هستیم.

مانیا نیکویی

نشر ژیل، پاییز ۱۴۰۰